

Poštnina plačana v gotovini.

ŠTEV. 12

* 1930 *

LETO I

BESEDE ŽIVLJENJA

MISLI IN
MOLITVE ZA FANTE

Velik prijatelj mladine, škof dr. Gregorij Rožman je napisal slovenskim fantom molitvenik. Iz svoje duše je zajel in od srca do srca povedal fantom fantovsko besedo za njihovo življenje. Pred molitvenim delom je zbral tehtne misli in jih podal v teh-le poglavjih:

- I. Bog in jaz
- II. Moja mlada leta
- III. Jezus Kristus — naš kralj in prijatelj
- IV. Marija najčistejši vzor moškemu srcu
- V. Sin cerkve
- VI. V družini:
 - 1. Starši
 - 2. Bratje in sestre med seboj
 - 3. Ko ustanavljaš lastno družino

- VII. Nosite Boga v svojem telesu:
 - 1. Skrb za dušo
 - 2. Skrb za telo
 - 3. O kako lep je čist rod
- VIII. Sam da sebe
- IX. Med ljudmi:
 - 1. Ljubezen do bližnjega
 - 2. Prijateljstvo

Fantje, berite, kar je za vas zapisano in molite, kakor vam narekuje vaše fantovsko srce! Kdor molitvenik že ima, naj ga pokaže znancu in prijatelju, kdor ga pa še nima, naj ga takoj naroči

v Društveni nabavni zadrugi, Ljubljana, Ljudski dom,
v Jugoslovanski knjigarni ali pri Ničmanu v Ljubljani

Cena za vezan izvoil z rdečo obrezo je Din 22.—, [z zlato obrezo Din 30.—

EDINI
SLOVENSKI
ZAVOD
BREZ
TUJEGA
KAPITALA
JE

V lastni
novi palači na
vogalu
Miklošičeve in
Masarykove
ceste poleg
kolodvora

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA LJUBLJANA

Sprejema v zavarovanje:

- 1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe; b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo.
- 2. Zvonove in steklo proti razpokam in prelomu.
- 3. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah. Zastopniki v vseh mestih in farah.

19

30

Ob zaključku prvega letnika „Kresa“

Vsak začetek je težak. Ko je zagorel naš fantovski »Kres«, je uredništvo takoj začutilo na svojih ramenih težko breme, zakaj zavedalo se je važne in odgovorne naloge, da bo namreč moralo »Kresu« podlagati vedno novega in svežega netiva in goriva, da bo mogel »Kres« vsestransko svetiti in ogrevati srca vseh slovenskih fantov, ki so blage volje. In kako različno je hrepenenje fantovskih src, kako mnogolične želje prihajajo iz njihovih duš, kako iz različnih stanov in položajev se strinjajo naše vrste; vsi pa zopet hrepenimo po nezmotni resnici in neizgubljivi sreči: in do spoznanja resnice naj nam sveti »Kres« in k dosegi sreče naj nas vodi.

Tekom leta je uredništvo pazno zasledovalo mnenje posameznih fantov o »Kresu«, poslušalo razne nasvete in želje in si tako napravilo že dokaj jasen obris, kakšno si fantje žele imeti svoje glasilo.

Z veseljem uredništvo lahko javno pove, da je »Kres« nasplošno fantom ugajal, dasi se ravno tako samo najbolj zaveda, kje so bili še nedostatki in kaj je še manjkalo. V opravičilo netočnosti izhajanja naj navedemo dejstvo, da je prva številka izšla šele v marcu in se je tekom leta uredništvo menjalo; pa je vendar do božiča vseh 12 števil srečno zagledalo beli dan. — Slik je bilo premalo, pa nismo smeli več, ker slike list zelo podraže; mnogo naročnikov in pa fantov, ki smo jim »Kres« na ogled pošiljali, so ga sicer sprejemali, a naročnine niso poravnali. Mnogi so pogrešali športnega in telovadnega pregleda.

Teh nedostatkov prihodnje leto ne bo. Je že pripravljen točen načrt, veliko novih sodelavcev je obljubilo sodelovanje, in je že vse urejeno, da bo »Kres« v novem letu lahko točno izhajal sredi vsakega meseca.

Prinašal bo redno športna poročila, prepotrebne članke o zdravstvu, brat Janez bo vedno stal na straži s svojimi nasveti in nauki, da vas obvaruje mladostnih zablod, »Kres« vas bo povedel po domovini iz kraja v kraj in vam širil obzorje tudi v tujino, sploh bo

posegel v vse panoge, ki zanimajo fanta in mu koristijo. Tudi za bogatejšo ilustracijo je poskrbljeno.

Nekateri fantje vprašujejo, zakaj letos ni »Kres« prinašal nič fantovskih poročil iz raznih krajev, oziroma ali se sploh taka poročila sprejemajo. Gotovo se sprejemajo in uredništvu bo zelo ljubo, če sprejme kar največ fantovskih poročil. Seveda morate paziti, da pošljete prav kratka poročila, v katerih poveste prav kaj zanimivega iz svojega društvenega ali sploh fantovskega življenja, kar more zanimati vse fante.

Kratke spominske spise umrlih tovarišev bo »Kres« z veseljem priobčeval, samo da so tako spisani, da res kaj posebnega povedo in nam pokažejo prav žive zglede pravega fantovskega značaja. Slike pokojnih tovarišev bomo pa objavili pod pogojem, da naročitelj sam plača kliše za sliko, kakor je bilo tekom leta v »Kresu« že javljeno.

»Kres« bo dobil tudi novo obleko in bo tudi na zunaj še pri-
kupnejši. Na vas pa, fantje, je, da svoje glasilo ljubite in mu z lastnim zanimanjem in z agitacijo pri prijateljih pripomorate do čim večjega napredka! — Na svidenje v januarju 1931!

Današnji Bellehem.

P. Krizostom:

Božična skrivnost

*Skozi zasneženo selo sem hitel ...
Okna so me veselo gledala,
rada bi mi skrivnost povedala,
skrivnost, ki sleherni dom objema.*

*Vesel sem hitel
skozi belo polje domov ...
V snegu so se mi zvezdice smehljale
in mi skrivnost neba šepetale.*

*Srečal sem človeka, ki me je pozdravil
Trepetal mu je glas;
z leščerbo sem mu posvetil v obraz:
»Aj, tudi njemu iz oči
sveta božična skrivnost gori!«*

*Prestopil sem domači prag:
ob jaselcah so moji dragi peli
in v božje Dete začudeno strmeli.
Ko so se name ozrli —
svoja srca so na stežaj odprli
in mi pokazali svetonočno skrivnost.*

*Tedaj sem začutil ob sebi angete,
pastirčke in — božje Detece.
Skozi dušo mi je hušknila sladka bridkost.
Tudi v mojem srcu je tedaj zagorela
sveta božična skrivnost.*

Naš Božič

»Slava Bogu na višavah in na zemlji mir ljudem, ki so Bogu po volji.« Ta betlehemska pesem nebeških angelov je pred skoro dva tisoč leti oznanila grešnemu človeštvu konec sužnosti hudobnemu duhu in pričetek otroštva božjega. In kakor v oni blagoslovljeni sveti noči, tako je ta slavospjev vsako leto na sveti večer veselo oznanilo, ki vliva srečo in blagoslov v srca dobrih ljudi, mir in odpuščanje v srca grešnikov, in ljubezen božjo v srca vseh, ki so blage volje.

Kaj pa nam sveti večer dela tako lep, pristrčen, tako domač praznik? — Ker je Jezus, ki je bil ta večer rojen, tako naš, tako

domač, tako nam brat, ker je že v prvi uri svojega zemskega življenja hotel z nami deliti uboštvo, revščino in trpljenje.

In še preden je Jezus javno razodel svojo božjo naravo, je med dokazi svojega božjega poslanstva navedel sledečega: »Ubogim se evangelij oznanjuje.« Da, v resnici je bilo za uboge veselo oznanilo, da v božjih očeh niso nič manjši kakor njihovi bogati sobratje; da je njihovo delo, uboštvo, pomanjkanje, v njegovih očeh neizmerno dragoceno, in da je njihova pokorščina nasproti predstojnikom zaslužna. To je bilo v resnici veselo oznanilo za uboge. In Jezus jih tega ni učil samo z besedo, ampak predvsem z lastnim zgledom. V resnici je bilo veselo oznanilo za uboge, da je Odrešenik sveta hotel priti na svet v zapuščenem hlevu in da so se mu smeli ubogi pastirji prvi pokloniti pri jaselcah, ki so bile njegov prvi prestol, kakor je bil križ zadnji.

Veselo oznanilo je bilo za uboge, da je bilo dvanajst ubogih mož, ponajveč ribičev, izvoljenih za prve stebre božjega kraljestva na zemlji.

Prav posebno pa je bilo veselo oznanilo za uboge, da je On, Gospod nebes in zemlje, najboljša svoja leta — človeško govoreno — porabil za delo revnega stanu.

Kaj čuda torej, da so se prvi iz vrst ubogih stanov spreobračali h krščanstvu. In čednosti teh prvih izpreobrnjenecv so slednjič prinesle sadove v izpreobrnjenju bogatinov. In Kristusova vera, ki ima začetek v betlehemskem hlevu, je kljub najhujšemu preganjanju kmalu zavladovala v rimskih cesarskih palačah.

S takimi mislimi praznujemo božične praznike in v vseh svojih težavah in potrebah zaupno upirajmo svoje oči v jaselece k Njemu, ki je s svojo revščino in trpljenjem svet premagal in odrešil.

I. Dolenc:

Pri pisatelju Janeza z Visokega

Tisoči naših fantov so spremljali letošnje leto z zanimanjem zgodbe Janeza z Visokega. Stari Debeloglav, ki potrpežljivo in moško nosi breme, ki si ga je sam naložil, njegova nesrečna žena Maruša, tako rekoč obsedena od vraga ljubosumnosti, grda zgaga Kokotova Jera, Janezov greh in njegova bridka pokora, maščevalna mlinarica Magdalena v Samoti in njena lepa, ljubezniva hči — vse to so osebe, katerih usoda se bo braycem tako vtisnila v spomin, da jo bodo pomnili leta in leta. In eno vprašanje je šlo brezdvomno med branjem te povesti po naši deželi od ust do ust: Bog ve, ali je bilo vse to res, kar se tu opisuje? Tako se preprosti, pa tudi omikani

bravec rada vprašujeta, ko bereta kako povest, ki jima gre do srca. Kje je Debeloglavovo Visoko, kje Globoko, kje Samota? Ali je Maruša res živela? In »zmenè« Rezika — ali se je narava res kje tako zmotila, da je ustvarila tako nežensko žensko?

Da bi odgovoril Kresovim bravcem na taka in slična vprašanja, sem se napolil v septembru 1930 k pisatelju Franu Jakliču. V ljubljanskem predmestju stanuje v majhni, a lični novi hišici, okoli katere se smeje skrbno negovan vrtič.

Fran Jaklič je dopolnil l. 1930. na dan sv. Miklavža 62 let. Doma je iz Podgorice v Dobrepoljah na Dolenjskem. Študiral je najprej na gimnaziji v Ljubljani, kjer so bili nekaj časa njegovi sošolci med drugimi pisatelj Fr. S. Finžgar, znani cerkveni govornik dr. Mihael Opeka, odvetnik dr. B. Vodušek in generalni vikar Ign. Nadrah. Nato je prestopil na učiteljsiše. Postal je učitelj in je služboval v Ljubljani in v Škofji Loki, najdalje časa pa v Dobrepoljah. Bil je 18 let deželni in 10 let državni poslanec (če ne upoštevamo svetovne vojne, ko nekaj let ni bilo ne državnega ne deželnega zbora). Sedaj živi v pokoju v Ljubljani, zraven pa piše in začasno tudi vodi blagajniške posle pri Zadrugi zvezi.

Toliko naj vnaprej omenim o pisatelju Jakliču, preden se pričnemo z njim pogovarjati.

»Kaj je pa vplivalo na Vas, gospod Jaklič, da ste začeli pisati?«

»Sam ne vem, kaj naj bi odgovoril na to vprašanje. Že v mladih letih sem zelo rad bral. Imel sem srečo, da mi je že kot otroku redno prihajal v roke 'Slovenec' in dunajski 'Zvon', dasi sem živel na kmetih. Imel sem namreč ujca, izučenega kamnoseka, ki je bil naročen na omenjena lista. Svoja deška leta — rodil sem se l. 1868. — sem preživel baš v dobi, ko so se vršile v letih 1875.—1878. vojne med Turčijo na eni strani in med Rusi, Srbi in Avstrijci na drugi strani. Saj veste, da se je pričela l. 1875. vstaja krščanske raje v Hercegovini; tej vstaji je sledila l. 1876. vojna med Srbijo in Turčijo, l. 1877. vojna med Rusijo in Turčijo in l. 1878. okupacija Bosne po Avstriji. Z nepopisnim zanimanjem je takrat prebiral vse, staro in mlado, novice z bojišča, slike iz bednega življenja kristjanov pod Turki in opise tamošnjih pokrajin. Med ljudmi je vstajala zavest, da ne pomenjajo turški porazi samo zmage križa nad polumesecem, ampak tudi vstajenje južnega slovansitva. Dobro se n. pr. spominjam, kako nestrpno so ljudje spraševali med rusko-turško vojno, kdaj bo padla turška trdnjava Plevna. In ko je padla (10. decembra 1877), so ljudje kljub visokemu snegu kurili kresove. Zato se ne boste čudili, če se je takrat časopisje zelo razširilo tudi po deželi. Še sedaj se spominjam, kako nas je ganila in navdušila obenem Stritar-

jeva Raja* v dunajskem Zvonu. Na pamet sem jo znal, tolikokrat sem jo bral. To pa veste, da branje budi v človeku tudi zmisel za pripovedovanje in veselje do pisanja.«

»Ali so morebiti tudi na srednji šoli spoznali Vaš pisateljski talent in so Vas profesorji navajali k pisateljevanju?«

»Tega ne morem reči. Razen Marna, ki me je poučeval samo eno leto, nisem imel ne na gimnaziji in še manj na učiteljski nobenega dobrega učitelja slovenščine. Žal tudi nisem imel časa, da bi se bil sam slovstveno izobraževal z branjem, ker sem si moral služiti kruh s poučevanjem in sem bil od sedmih zjutraj do osmih zvečer redno neprestano zaposlen s šolo, z učenjem in s poučevanjem. Prav za prav se sam čudim, kje sem našel čas, da sem kot tretjeletnik na učiteljski mogel urejevati dijaški list Pobratim. Ta list so naši profesorji — med njimi je bilo dosti Nemcev in nemškutarjev — gledali prav po strani, meni kot uredniku pa seveda tudi urejevanje tega lista ni prinašalo naklonjenosti profesorjev. Ko sem dobil v tretjem letniku na koncu šolskega leta (1887/88) ponavljalni izpit iz matematike, sem sklenil, da popustim šolo. Odpeljal sem se k ucu v Trst in sem upal tam dobiti kako službo. Pa ni bilo nič. Takrat je izhajal v Trstu list Edinost. Jaz sem imel časa dovolj na razpolago, pa sem pričel pisati za Edinost manjše povesti in črtice. Podpisoval sem se Veselin. Tako sem n. pr. v povestici Samotar na Selih opisal svojega ujca kamnoseka, ki sem ga prej omenil. Iz Trsta sem šel nazaj v Podgorico in sem tam pisal Vaške slike iz našega kmečkega življenja. Pošiljal sem jih dr. Francetu Lampetu, uredniku Doma in sveta, ki jih je rad objavljjal.

Tako mi je minulo šolsko leto 1888/89, ne da bi bil dobil kako službo. Tedaj me pa sreča koncem poletja 1889 v Ljubljani moj bivši profesor za zgodovino in zemljepisje Evgen Lah, ki je bil takrat šolski referent na mestnem magistratu ljubljanskem. Imel me je rad, ker je bila zgodovina moj najljubši predmet. In glejte, ta gospod — še danes sem mu hvaležen — mi ponudi učiteljsko službo na ljubljanski mestni osnovni šoli, dasi nisem imel četrtega letnika učiteljskega, zrelostnega izpita pa seveda tudi ne. Nato sem se sam med službovanjem pripravljajl za zrelostni izpit in sem ga napravil l. 1892. v Kopru.

* Raja je skupina deselih Stritarjevih pesmi, ki jim je vzeta snov iz tako zvane hercegovske vstaje l. 1875. Ponatisnjene so te pesmi v Stritarjevi Antologiji str. 197—211. Dunajski Zvon je bil po Dobropoljah in okoli Velikih Lašč zaradi tega tako razširjen, ker je bil njegov urednik Stritar tamošnji rojak in so v njegovih spisih ljudje večkrat brali opis sebi znanih krajev in oseb. Dom gospoda Mirodolskega je n. pr. skoro natančna slika Stritarjevega doma v Podsmreki pri Velikih Laščah.

Kakor vidite, mi je bila sreča mila: v službo sem šel l. 1889. prav tako, kakor če bi bil hodil s součenci še dalje v četrti letnik, zraven sem pa postal v enoletni neprostovoljni brezposelnosti — da se tako izrazim — pisatelj.«

»Kateri izmed Vaših spisov je bil najprej natisnjen?«

»Tu se boste pa smejali: najprej je bila natisnjena neka domača naloga, ki sem jo bil napisal svojemu pokojnemu sošolcu Widru. (Padel je med svetovno vojno v Črni gori.) Gotovo jo poznate: saj jo dobite v Westrovi Slovenski čitanki za prvi razred srednjih šol pod naslovom: Krànjske muhe so pa hude!

Pisatelj

Fr. Jaklič

Pravijo, da ne neha beračiti, komur se enkrat palica v roki ogreje. Ali ni tudi s pisanjem nekaj sličnega? Vsaj pri meni je bilo tako. Ko so izšle moje prve povesti, sem dobival od urednikov toliko vabil, naj pišem, da sem imel vedno naročil čez glavo. Nikdar nisem prišel do tega, da bi bil listom izročal povesti že popolnoma dovršene. Redno sem pisal sproti, od številke do številke. Nekoč je razpisal Dom in svet tri nagrade za najboljše povesti. Prvo nagrado sem dobil jaz za povest Luka Vrbec, napisano l. 1890. v Škofji Loki. Pokojni urednik Doma in sveta me je vedno spodbujal k pisanju, vendar

sem nekaj povesti poslal tudi Ljubljanskemu Zvonu, ker se mi je zdel Lampe nekoliko preozkosrčen glede tega, kaj sme pisatelj pisati. No, pa sem se menda Lampeta v tem oziru nekoliko preveč bal; kajti prebral je moje stvari, ki so izšle v Zvonu, in mi rekel, da bi bil to tudi on objavil v Domu in svetu.«

»Kateri pisatelji so pa najbolj vplivali na Vas?«

»Noben pisatelj meni ni bil tako domač kakor Levstik. Saj veste, z Levstikom sva si bližnja rojaka. Levstik je ves zrastel iz naroda v Velikih Laščah, njegova beseda je tako pristno narodna, vzeta iz našega ljudstva, da je bilo njegovo pripovedovanje vedno res vino mojemu ušesu. In jaz se trudim, da bi pisal natančno tako, kakor govore Dobropoljci. Moji spisi dobe pravi zvok šele, če jih bere človek v dobropoljskem narečju. Učil sem se torej predvsem od naroda in pišem za narod. S teorijo književnosti se nisem nikoli bavil, tudi se ne prištevam k nikaki literarni struji. Danes čutim, da bi bil kot mlad pisatelj potreboval nasvetov kakega urednika ali prijatelja, ki bi bil v literaturi dobro podkovan in bi imel široko slovstveno izobrazbo, tako kot je bil n. pr. Levec mentor mlademu Aškercu; toda nisem ga imel. Niti Lampe niti Funtek, ki je takrat urejal Zvon, mi nista dajala skoro nikakih navodil, tako da sem se pri pisanju držal samo svojega okusa. Pač pa mi je Lampe dal Hauffov zgodovinski roman Lichtenstein, ki mi je bil zelo všeč, in nekaj zgodovinskih romanov Bolandenovih. Zelo rad sem prebiral tudi Jurčičevega ljubljenca Walterja Scotta.«

»Sedaj pa preidiva h glavni stvari, ki najbolj zanima Kresove bravce: k Janezu z Visokega. Ta povest je izhajala v Domu in svetu 1900 pod naslovom: O ta testament! Zakaj ste pa spremenili naslov?«

»Saj ga nisem jaz. To je napravil urednik brez moje vednosti, in sicer brez dvoma zaradi tega, da bi ljudje ne opazili, da je bila povest svoj čas že natisnjena. In urednik je svoj namen v glavnem tudi — dosegel. V Zadrugni zvezi prihajam v stik z mnogimi starejšimi duhovniki, pa vidim, da so do malega vsi mnenja, da je Janez z Visokega povsem — nova povest! Meni je žal za prvotni naslov. Kajti baš neki testament je bil zunanji povod, da sem napisal to povest. Stvar je bila tale.

Ko sem živel še v Podgorici, so imeli pri sosedovih hčer Rezo, ki jo poznate kot 'zmenč' Reziko iz moje povesti. Poznal sem to Smolarjevo Rezo do dobra, saj sva se kot otroka skupaj igrala. Prav taka je bila, kakor sem jo opisal: čisto fantovska, brezobzirna v izrazih, precej sirova, telesno prav tako močna kakor duševno šibka. Ko je dorastla, se snubači seveda niso drenjali pri njej. Tedaj pa se je zgodilo nekaj, kar me je osupnilo: njena teta je napravila tak testament, da mora dedič njenega posestva vzeti za ženo —

Smolarjevo Rezo; če pa tega noče, mora odstopiti Rezi del premoženja, oziroma ji izplačati lepo vsoto denarja. Meni so se takrat odprle oči: Tako je torej! Zakoni se ne sklepajo samo v nebesih, iz ljubezni, ampak tudi prav na prozaični zemlji radi ljubega denarja. Ni treba ljubezni, ampak fantu lahko kar ukažeš, da vzame za ženo kako Rezo. Tako je padla v moje srce kal za povest, v kateri sem hotel opisati zakon, sklenjen brez ljubezni zaradi denarja, in — njegove posledice.«

»Pa je potem oni fant vzel Rezo?«

»Ne. Rajši jo je izplačal, pa si je vzel ženo po svojem sreč. Kakor vidite, sem to jaz v povesti drugače zasukal. Reza si je potem, ko je imela denar, sezidala hišo in dobila drugega moža, ki je bržkone vzel bolj hišo nego Rezo, pa je bil tudi zakon temu primeren: v hiši ni bilo otrôk, pač pa prepir, dokler ni mož pustil Reze in hiše in odšel v Ameriko, odkoder se ni več vrnil. Reza je umrla zapuščena menda med svetovno vojno. Rezina zgodba torej ni natančno taka, kakor sem jo opisal jaz; bistveno se pa od nje vendar ne loči, čeprav njen mož ni utonil kakor Janez z Visokega, ko je odhajal od doma, ampak srečno dospel v Ameriko.«

»Kaj pa Maruša? Ta je tudi opisana tako živo, da se človek težko ubrani misli, da ste imeli tako rekoč živo osebo pred seboj, po kateri ste narisali to nesrečno žrtev svoje bolestne ljubosumnosti.«

»Saj sem res imel živ vzorec za Marušo pred očmi — celò stanovala sva v isti hiši. Samo ni ji bilo ime Maruša, ampak drugače; ni treba, da bi vsakdo vedel pravo ime; recimo, da ji je bilo ime Lenka. Bila je žena nadučitelja na neki šoli, kjer sem bil jaz učitelj. Doma je bila s kmetov na Gorenjskem; bila je povsem neizobražena ženska. Služila je kot daljna sorodnica pri nadučitelju, pa je imela z njim nezakonskega otroka. Nato se je učitelj poročil z njo. Na nesrečo pa potem v zakonu nista imela več otrôk, dočim je dete iz dobe pred zakonom umrlo. Nadučitelj si je želel otrôk. Njegova žena je bila nanj bolešno ljubosumna. Kaka učiteljica ni smela niti potrkatati na vrata nadučiteljevega stanovanja, čeprav je imela služben opravke pri njem. Enako je bila ljubosumna na pevke na koru, kjer je bil nje mož pevovodja. Zahajala je na kor in se je vstopila med moža in med pevke. In vendar ni dajal mož nikakega povoda za nezaupanje. Jaz sem pa takrat videl gorje, ki pride nad zakonca zaradi neutemeljene ljubosumnosti, in sem v povesti združil motiv zakona brez ljubezni z motivom ljubosumnosti.

Ta Lenka je umrla pred možem (torej drugače nego pri Debeloglavovih!). Mož se je nato oženil nanovo in doživel v drugem zakonu to, česar si je tako želel: zdrave otroke.«

»Kakor vidim, ste torej tudi Marušo narisali povsem po naravi. Ali sta ti ženski brali Vašo povest?«

»Ne vem. Bržkone ne. Nista bili izmed onih, ki bero knjige. Vsekako meni ni nikdar nikdo omenil, da bi bili Reza in Lenka brali svojo povest. Sicer se mi je pa zgodilo včasih, da se je kdo pritožil, če sem ga preveč dobro zadel v povesti. Ko sem opisal v povesti Iz našega kota nekega vaškega oderuha, se je original sam izdal s tem, da se je šel pritoževati k dr. Lampetu in celo k škofu, naj prepove Lampetu objavljati take stvari. Vzel si je tudi odvetnika (dr. Štara), da bi vložil tožbo proti meni. Pa odvetnik tega ni storil, že zaradi tega ne, kakor se je izrazil, ker jaz nimam ničesar in mi ni mogoče ničesar vzeti. Mislim pa, da je hotel s tem samo na lep način odpraviti tožitelja, kajti tožbo bi bilo sodišče po mojem prepričanju itak zavrnilo, oziroma mene oprostilo.

Naj Vam pri tej priliki omenim še zgodbo o 'Lepem Tončku', ki sem ga napisal za Dom in svet 1895. Ko je ta povest izhajala, je 'Lepi Tonček' še živel, in sicer pri trapistih. Trapisti so potem posredovali pri Lampetu, da je konec moje povesti v rokopisu črtal in sam napisal nov konec.

Najbolj se je pa bala pohujšanja neka gimnazija na bivšem Kranjskem, ki je zaradi moje povesti Sin (Dom in svet 1894) prepovedala dijakom brati Dom in svet. — Toda to samo mimogrede. Morebiti bo kdaj kaj objavil o tem dr. Izidor Cankar, ki ima na razpolago Lampetovo korespondenco.«

»Kaj pa druge osebe v Janezu z Visokega?«

»Druge osebe sem si sam izmislil. Saj tudi ne nosi nobena tako individualnih lastnosti, da bi jo bilo treba risati po živem vzorcu. Debeloglav je tip modrega moža, vdanega v svojo usodo, kakor jih dobite dosti. Tudi fantov kakor Janez ne manjka, enako ne Magdalen in Marjanic.«

»Ali niste Kokotove Jere nekoliko prečrno naslikali? Človek komaj verjame, da je res živel tako intrigantka, ki spletkari in laže na desno in levo, zraven pa uganja svetohlinstvo, da se človek smeje in jezi obenem.«

»Poznal sem ženske Jerinega kova, ki so Kokotovo še posekale v hudobnosti svojega jezika. Prenašanje novic in njih potvarjanje je tako rekoč del njihovega posla.«

»Vloga, ki jo igra v Vaši povesti župnik, mi ni všeč. Župnik bi se bil pač moral za stvar bolj zanimati in moža poučiti, kaj je njegova dolžnost, ko Maruša očividno zaradi svoje strastnosti ni sposobna za pravične ukrepe. Debeloglav bi bil moral ravnati tako, kakor mu je vest povsem jasno velevala. Krek je Orle takole učil v Škofji Loki l. 1908.: 'Fantje, ljubezen ni za špas. K a d a r s i r e k e l

dekletu: Deklica, ti si moja — potem je tvoja za vse življenje! Tako uči krščanska morala.' Če bi bil župnik povedal to stališče Debeloglavu — oj, kako bi bil zavriskal Janez in še Debeloglav z njim! Tako pa je odpravil župnik Debeloglava kratko, skoro uradno, in ni preprečil nesreče, ki bi jo bil po vsej priliki preprečil, če bi bil govoril tako kakor Krek.«

»Tu imate prav. Menda je name vplivala oseba nekega župnika, ki sem ga zelo dobro poznal in ki je res občeval z ljudmi kratko, nekako uradno, ne da bi se bil vglobil v želje svojih faranov. Pri tem pa ne mislim na pred kratkim umrlega župnika Ramovša. Pristaviti moram tudi, da me ni nikdo nikdar povedal stališča krščanske morale glede zakona tako natančno in tako pravilno, kakor ga je podčrtal Krek Orlom. Prav drago mi je, da ste mi povedali te res važne in velike Krekove besede. Sicer ste pa videli, da je nauk moje povesti slednjič isti kakor nauk Krekov. Naj bo torej moja povest nekaj primer iz življenja, ki kaže, kam človek pride, če se glede ljubezni in zakona ne drži stališča krščanske morale. Če bi bil jaz poprej vedel za Krekove besede, bi bil morebiti povest malo drugače zasukal, tako da bi bil ta nauk še bolj podčrtan. Sicer je pa v enem oziru še bolje, da nisem med pisanjem svoje povesti govoril o tem vprašanju ne s Krekom in ne z nobenim drugim duhovnikom: fantje bodo vsaj videli, kako prideta bogoslovec in pisatelj vsak po svoji poti do — istega nazora.«

»Kaj pa kraji, ki jih omenjate v svoji povesti, in imena oseb?«

»Nobene določene vasi nisem imel pred očmi, ko sem opisoval posamezne kraje, pa najsi se imenujejo Visoko, Globoko ali Samota. Saj se tudi nikjer ne spuščam v opisovanje podrobnosti, ampak kraje omenjam samo v toliko, v kolikor se pač povest mora nekje dogajati. Kar se tiče imen, je vas Visoko nekje pod Kureščkom, Globoko je med Krko in Zagradcem, mlina z imenom Samota ne poznam, zasluži pa to ime nešteto mlinov po naših krajih. Ime Debeloglav sem si izmislil, Beligoji pa res žive marsikje po Dolenjskem, n. pr. v Dolenji vasi pri Ribnici.«

»Kaj pa sedaj pišete, gospod Jaklič?«

»Napisane imam tri povesti: Škocjanski gospod, Na pragu in Razglasila ga je! Prva bo izšla v Mohorjevi družbi, drugi dve pa bržkone v Gorici. Goriška Družina bo prinesla povest z naslovom: Poljakov Jernejček, kjer bom opisal znamenitega starinoslovca Jerneja Pečnika. Sicer pa sedaj ne utegnem mnogo pisati, ko sem vsak dan od osmih do dveh v pisarni. Za povest pa rabim mnogo časa. Zadnjo nagradi sem gotovo nosil trideset let v glavi, preden sem jo mogel napisati.« —

Kramljala sva še o tem in onem, preden sem se poslovil od prijaznega gospoda. Ni mi bilo žal, da sem ga obiskal. Janez z Visokega mi je sedaj še dražji nego prej in še bliže mojemu umevanju. Želim samo, da bi tudi Kresovim bravcem ne bilo žal, da sem bil na obisku pri pisatelju Janeza z Visokega.

Povest »Janez z Visokega«

Povest Janeza z Visokega je, kakor je razvidno tudi iz našega članka Pri pisatelju Janeza z Visokega, ponatisk iz Doma in sveta 1900. Mlajši rod te povesti splošno ne pozna, saj so bili možje in fantje, ki so sedaj stari okoli 30 let, takrat še v zibelki, ko je ta povest prvikrat izhajala. Ker se stari letniki Doma in sveta marsikje že prav težko dobijo, so naši bravci brali to povest, kakor bi bila nova. Od več strani smo čuli pohvalo te povesti, vse jo je z zanimanjem prebiral. Saj res dobite težko tako nazoren primer za pravilnost Krekovega nauka: »Fantje, ljubezen ni za špas! Kadar si rekel dekletu: Deklica, ti si moja — potem je tvoja za vse življenje!« Gotovo smo skoro vsem bravcem Kresa s to povestjo bolj ustregli, kakor bi bili s kako izvirno, ki bi ne šla ljudem tako do srca kakor ta. Seveda pa nameravamo v bodoče po možnosti objavljati samo izvirne spise, če bomo le vedno dobili kaj takega na razpolago, s čimer bodo bravcem tako ustregli, kakor smo po izjavi mnogih prijateljev našega lista z Janezom z Visokega.

Lojze Golobič:

Grob

S Stanetom sem krenil na zagrebško pokopališče »Mirogoj«.

Mračen jesenski dan kakor lice nesrečnega moža. Solnce že davno ni; kakor v jami ležimo. Pa sva šla, da vidiva rože na grobeh. Razkošni nagrobniki, svetli kakor palače. In luči in vrt in ograda: kakor v življenju... (Pa pravijo, da je po smrti vsem enako.) Zdolaj v žloti pa sami leseni križci, tihi; pobožno se sklanjajo, še dihati si ne upajo: kakor v življenju... Tu spe bele sestre, bele duše.

(Morda pa je vsaj v zemlji enako vsem!)

Droben zvonec ves dan stoče. Samo za hip se oddahne. Pa vnovič. Koliko ljudi v Zagrebu umrje! Grob za grobom se polni. V zemljo se vrača zemlja, ki je nekaj let živela. Duša iz te zemlje pa išče Boga, da ji dà prostor.

Troblja prav zategnjeno trobi, vse brez veselja, zamolklo kakor iz jame. In cni nesrečni zvonec. In boben raglja tempo: sami zagoreli

obrazi vojakov. V sirovo tesani krsti nosijo zemljo k zemlji. Puške jim visijo na ramenih, glave jim klonejo. Tovariš, dober kot kruh, vsem je odpuščal, vsem bil brat, zdaj ga nosijo, da bo gnil. In pred petimi dnevi je telovadil kot oni in spoten bil kot oni in mrzel dež ga je polil kakor njih — zdaj pa je mrtev in žal jim je, da so imeli norosti ž njim.

Sami tovariši za njim; ni očeta, ni matere, ni sestre, ni brata.

Pa kje bi zvedeli v Južno Srbijo; nekje v albanskih skalah živita oče in mati in čakata sina. Do tja pride samo spomin in potrka na okno. Človeka ni, pisma ni.

Zamolklo prosi duhovnik: Gospodine, pomiluj!

Bog je moral čuti, zakaj šlo je skozi kosti. Pozdravili so ga tovariši s puškami. Zagrebli ga in šli. Nihče ni ostal, nihče ni mislil: doma ga čaka oče, mati, nevesta... Takih stvari zagorel vojak ne misli.

Meni pa si prišel na misel Ti, moj ljubi Tone, ki si pred leti legel v isti grob. In nisi slišal, kako Te je zval dom in oče in mati. Pretežko so zaprta vrata groba: skoznje ne pride glas tega sveta.

I. B. Bull. — I. P.:

Sвета noč v ječi

Nielsen Hauge, norveški kmetski sin, veliki buditelj svoje domovine iz duhovne in religiozne zaspanosti, je moral hoditi po poti vseh pravih prerokov, moral je v ječo. I. B. Bull je opisal njegovo življenje. Tu prinašamo odlomek iz njegove pretresljive knjige:

Bilo je na božični večer l. 1805.

Asesor Collet in policijski predsednik Wulfsberg sta zapustila zasliševalnico. Spodaj pred vrati sta zagledala dva stoječa moža.

Policijski predsednik je obstal, prišedši mimo in vprašal: »Kaj hočeta tukaj?«

Eden od njiju, grbast mož, z velikimi modrimi očmi in suhim obrazom, se je odkril in pozdravil.

»Bi bilo mogoče, da bi lahko govorila s Hans Nielsen Hauge-om?« je vprašal tresoč se glas v boječem tonu.

Policijski predsednik ga je ostro pogledal. »Ne,« je odgovoril, »ni mogoče.«

Žalostna senca je obšla obraz grbastega moža.

»Samo nekaj besed!« je prosil. Stal je s klobukom v roki kot pribit in uprl pogled v policijskega predsednika.

»Ne, ne,« je odvrnil ta. »Odkod pa prihajata?«

»Iz hribov,« je odvrnil grbasti mož.

»Po morju?«

»Ne, peš,« se je glasil odgovor.

»S kakšnim namenom?« je zopet spregovoril policijski predsednik v vprašujočem tonu.

»Da bi obiskala Hans Nielsen Hauge-a,« je odvrnil grbasti mož.

»Hm!« Obraz policijskega predsednika je dobil neobičajno mehak izraz, toda hipoma je izginil.

»Ne,« se je glasil odgovor. »To je proti zakonu. Tega ne morem dovoliti.« Nato se je obrnil in odhajal.

Grbasti mož se je za trenutek obotavljal, nato pa počasi zopet posadil klobuk na glavo ter pogledal svojega tovariša, ki ga je spremljal na tej poti — z brezupnim pogledom. Kmalu sta se oba moža oddaljila.

Policijski predsednik Wulfsberg si je popravil ovratnik, ko je odhajal skozi vrata. »To je ganljivo,« je dejal asesorju Collet-u.

Oba uradnika sta pozdravljala na vse strani, ko sta šla po ulici mimo mestne hiše in dalje po cerkveni ulici, ki sta bili polni božičnega razpoloženja, domov. — »Vesele božične praznike, gospod predsednik!«

»Vesele božične praznike, gospod asesor!«

Ločila sta se na ovinku vzhodne ulice.

*

Hans Nielsen Hauge je sedel na trdem ležišču iz desk v svoji osamljeni celici; v roke si je zaril obraz.

Jedi se ni dotaknil. Lojenica je gorela z dolgim, kadečim se stenjem.

Hauge je bil globoko sklonjen in v njegovi duši je razsajal strašen boj.

Na ta sveti večer, veliki praznik usmiljenja na svetu, je čutil globoko bolečino zapuščenosti in grozo osamelosti bolj kot na katerikoli drugi dan v tem letu.

Ali je bila božja volja, da prebije še te življenjske dni tu, ločen od luči in življenja?

»Jaz sem luč in življenje,« se je oglasil odgovor v njegovi najglobokejši notranjosti.

»Da, da,« je šepetal. »Zgodi se tvoja volja!«

Pa zopet so se dvignile zapeljive misli iz teme. Videl je obraze obeh svojih prijateljev pred seboj. Preromala sta dolgo pot čez hribe, da bi govorila z njim; toda vrata ječe so ostala zaprta. Vsi oni tisoči ljudi, ki so imeli potrebo, da bi govorili z njim, so bili odvrnjeni. In tako naj sedaj še ostale svoje življenjske dni preživi tukaj, v temi in samoti, v brezdelnem čakanju. Nikdar več ne bo videl solnca, nikdar več ne bo pogledal v obraz svojih ljubljenih.

Njegova glava je klonila še nižje k tlom.

»Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil?« je šepetal v svoji bolečini.

Niti svojega dela ne sme dokončati. Niti ob smrtni uri ne sme položiti trudne glave in reči: »Gospod, dopolnjeno je!«

Solze so mu rosile med rokama na tla; rameni pod sivim jopičem sta se zganili v ihtechi molitvi.

Nato je bilo dolgo tiho kot v grobu v temni celici.

Hans Nielsen Hauge je molil. Molil je k Bogu, pred katerim je upogibal kolena že kot otrok. Molil je za luč v temini, za rešitev iz greha in skušnjav, za tolažbo v svoji dušni stiski.

Glej — nenadoma so zatrepetali daljni zvoki, prihajajoči do njega, k njegovim trudnim mislim. Blažen glas je bil, ki je naraščal in se končno izpremenil v močan slavošpev.

Božični zvonovi so bili, katerih plavajoči glas nad velikim mestom je oznanjeval praznik.

Hans Nielsen Hauge se je zgrudil s sklenjenimi rokami na kolena. Solze so mu vrele iz oči. Neka neizrečena blaženost ga je popolnoma prevzela, ko je v dalji poslušal nebeške zvonove. Gospod mu je odgovoril. Oznanilo odrešenja svete božične noči je prišlo k njemu v njegovo samoto. »O Bog, ti moj Bog!« je šepetal. »Tebi hvala in zahvala v veke!«

Zunaj so se strnili zvonovi v prazničen triumf, njihovo bučanje je plavalo nad temnim mestom.

»Vesele božične praznike!« so klicali v tisočih praznično razsvetljenih stanovanjih. »Vesele božične praznike!« je šepetalo globoko v srcu osamljenega moža.

Hans Nielsen Hauge se je klečeč dvignil in stal sedaj zravn na temni celici, kjer je uborna lojenka gorela z žalostnim, rdečkastim plamenom.

Sklenil je roke in malo nato je zazvenela »Sveta noč« z domačim glasom iz ozke mestne ječe. Ujetniki v drugih celicah so dvignili glave in začudeni prisluškovali. Čuvaj je prevzet na hodniku obstal.

Zunaj v zimskem mrazu in temi pa sta stala dva molčeča moža; gledala sta skozi temo k Hans Nielsen Hauge-ovi celici. In čula sta ta glas, katerega bi spoznala med tisoč glasovi, tisti glas, ki je njune oči in mišljenje pridobil za najboljše in najvišje.

Zastajal jima je dih, ko sta prisluškovala petju; držala sta se za roko kot dva otroka na potovanju v tuji deželi. Tako sta strmela nema, dokler ni izzvenel zadnji glas.

Ko pa se je Hauge potolažen in poživljen spet usedel, se je zopet začuden hipoma zravnal.

Zunaj pod celico je zvenela pesem. Oba moža sta bila to, ki sta pela pesem za siromake, klic na pomoč zapuščenih za rešitev.

Nežno in milo so prodirali glasovi iz večerne teme skozi zimski mraz v celico.

Hans Nielsen Hauge-a je spreletela globoka otožnost. Ta dva oba, katerih obraze je mislil, da je spoznal na vrtu mestne hiše, sta bila njegova prijatelja; oba ta dva, ki sta prepotovala dolgo pot z hribov, da bi govorila z njim. Občutil je, kot da mora v svoji notranjosti izkrvaveti. Tu je sedel on, ne da bi jima mogel pomagati; ni mogel priti do njiju in tisočem, ki so čakali nanj, ni mogel poslati tolažilne besede!

Petje zunaj je utihnilo; oba moža sta strmela žalostna in potrta k na pol osvetljenemu zamreženemu oknu visoko gori v sivem zidovju.

Hipoma pa tam gori zagledata svetel blesk.

»Glej!« je zaklical eden obeh mož in prijel za roko sodruga.

Svetloba je naraščala; samotna lučka z žalostno kadečim se stenjem se je dvigala visoko kvišku in metala svoj gorki krvavordeči blesk v zunanjo temo.

»Poglej!« je zaklical drugi — in solze so mu privrele iz oči.

Hans Nielsen Hauge je bil to, ki je oznanjal zmago luči iz teme, iz samote ječe.

»Bog bdi zahvaljen!« je šepnil Samson Traae, ki je s sklenjenimi rokami strmел navzgor.

Luč zgoraj na oknu se je potopila in izginila; večerna tema je postala še večja kot poprej; oba moža sta pa še vedno strmela srečna in hvaležna k oknu navzgor. Saj sta prejela od njega tam gori sporočilo, poziv, naj neomajno zaupata v Boga, zagotovilo, da bo zmagala luč. In to sporočilo sta hotela nesti dalje skozi vso domovino, od vasi do vasi, prav povsod, kjer so bili bratje.

Medtem, ko sta še nemo stala zunaj, se je še enkrat prikazala majhna svetloba tam zgoraj na zamreženem oknu. In takoj nato je zagorela luč kakor poprej. Tedaj pa se je prikazala roka s svetlimi škarjami, ki so očistile stenj in mali plamenček se je dvignil nadomaj jasno in svetlo navzgor.

Ihtenje je prevzelo oba moža; razumela sta. Pomenilo je: očistita Gospodovo kraljestvo na zemlji, ohranite čisto božjo luč, da bo mogla jasno svetiti ljudem.

»Si ga razumel?« je šepnil Samson Traae svojemu tovarišu.

»Da, da,« je odgovoril grbasti mož in se boril s solzami.

Zopet je zadonelo petje iz celice.

Bila je prošnja pesem, pesem zaupanja. In mala lučka zgoraj, ki jo je držala tresoča roka, je svetila med petjem, dokler ni utihnila zadnja kitica.

Potem pa se je počasi potopila in izginila.

Oba moža sta še stala dolgo in se držala za roko. Potem pa je glasno spregovoril grbasti mož: »Vesele božične praznike, Hans Nielsen Hauge! Bog naj ti tam blagoslovi sveto noč!«

Počasi sta odšla oba moža, spredaj Samson Traae in za njim grbasti Ole Rørsveen. Bil je mož, ki je prišel s hribov v Trondhjem, da bi dobil Hans Nielsen Hauge-a, mož, katerega hrbet je postal kriv, ker je prenašal Hans Nielsen Hauge-ove knjige na stotine milj daleč čez hribe in doline po celi domovini.

Policijski predsednik Wulfsberg in asesor Collet pa sta poslušala božično pesem vsak na svojem prekrasno razsvetljenem domu in zjutraj na sveti dan sta šla v cerkev, da bi poslušala, kako naj oznanjata tolažbe polno besedo božjo in evangelij, medtem ko je oni, za katerega je bila beseda božja vse na svetu, sedel zaprt pod ključem in zapahom in upal in čakal na pravičo, poln strahu in skrbi, kako bo z onimi, katere je imenoval svoje brate.

St. Podržaj D. J.:

Kjer jaselec še ni...

Tisoč let pred Kristusovim rojstvom je prerok David napovedal gospodstvo brez meja, ki bo postalo dediščina Zveličarjeva. Kristus »bo vladal od morja do morja. In vsi kralji, zemlje ga bodo molili, vsi narodi mu bodo služili«. Zato je gotovo, da bo Kristus tudi Indiji vladal od meja do meja, od morja do morja. Tudi indijski maharadže morajo pasti pred velikega Kralja; njeni radže morajo pred njim — Knezom upogniti svoja kolena; njeni mogočnejši morajo obsuti Kralja miru s svojimi darovi. Vsi morajo priznati njegovo oblast, na vse mora posijati tisto Solnce, ki je prve božične noči iz jaselec zasijalo v rešenje vesoljnemu svetu, v vsa srca morajo prodreti zveličavni žarki njegovi in zvezde, ki hodi pred njimi...

Toda niso še utehnile božične pesmi po cerkvah vesoljnega krščanskega sveta, ko se po ulicah velikega Allahabada — naselbine ob stoku reke Džumne in mogočnega Gangesa — že cele dneve in tedne razlega poganski vrišč in ropot. Vse se mrzlično pripravlja, da proslavi mesečev praznik Kumbh Mela.

Ta dan namreč — tako oni verujejo v svojem praznoverju — valovi Gangesa in njegove sestre Džumne pri njih stoku baje dobe silno očiščevalno moč. Na sam praznik prihrume neštete množice, sto in stotisoči romarjev, v mesto. Peklenski hrup vstaja iz ogromnega

taborišča sredi globoke peščene kotline. Cele procesije poganov zapuščajo kože, šofore in hiše ter se pridružujejo mogočnemu ljudskemu valu, ki se že ure in ure pomika k obalam obeh rek. — Kakšen prizor! Tu se ob zvokih zvoncev, ki mu vise ob bokih, ziblje z dragocenimi pregrinjali do tal odeti slon. Tam se pod poносnimi jezdecami peni krdelo krasnih terajskih kobil. Za njimi se počasi pomika dolga vrsta kamel iz naselbin severozapadne indijske puščave. — Približuje se procesija Nagov, najodličnejših verskih prosjakov. Najprej spoznamo med njimi po ogrinjalih iz leopardove kože zastopnike najpravovernejše hinduistične ločine Bajrage in potem skupine Čota in Bara — Malih in Velikih — Akharov, vedeževalcev. Za njimi se pokaže vrsta trobentačev, ki divje pihajo v školjke, tako zvane šonke, v trobente, v bambusove piščalke in v rogove čudnih oblik in še bolj čudnih glasov. Za njimi spet stopajo kamele z velikimi usnjatimi mughi kara in naraga bobni, ki besno razbijajo po njih goli jahači. Na rezgetajočih dekanskih bojnih konjih jim sledijo bradati mahanti — najnižja kmetska kasta — v valovitih zafranastih oblačilih. Živali so od kopit do uhljev pokrite z venci zlatih mohurjev in z verižicami iz blestečega srebra. — Pretresljiv je pogled na dolgo vrsto 1000 rjovečih in hropečih verskih prosjakov, ki so jim telesa s peskom pokrita; okrog glav jim opleta v vetru valujoči kosmi nepočesanih las. Pridružilo se jim je 500 tempeljskih devic in ženskih sadhu-spokornic, neznosen pogled! Množica, ki se je v gostih vrstah zbrala na obeh straneh, jim ob vsakem koraku vzklika in meče prednje svoja ogrinjala, da »sveti ljudje« hodijo po njih. Mogočni sadhu se vmes igrajo s čarovniškimi palicami in divje vihte z meči okrog sebe. — In potem spet vrste nosilnic pred dolgimi redovi mogočnih slonov, obloženih z najsijajnejšim žametom in plišem, z zlatom pretkanim in vloženim z dragimi kamni. Na širokih slonovskih hrbtih so privezani stolpiči izbrane lepote, s kovanim srebrom obloženi in obrobljeni z zlatimi ploščicami. V njih sede knezi in voditelji svečeniških redov. Obdajajo jih neštete množice ljudstev iz vseh krajev, vseh jezikov, vseh barv, vseh stanov in vseh starosti.

Kot mogočen val se ves ta veličastni spreved pomika k stoku obeh rek: k zibeli hinduistične vere! V gosto strnjenih vrstah so na kilometre daleč kot kobilice posedli vse obale, kjer neprestano šepetajo in vzklikajo svojim božanstvom. Ure in ure, pozno v noč in do jutra vztrajajo, da ne zamude prilike, ko bodo deležni velikega odpuščanja... Ko pa je mesec dosegel največjo moč, vsi ti stotisoči naenkrat poskačejo v reko, se potopijo v njene »svete« valove in verujejo, da so tako oprali grehe preteklosti. Samo lani je — 20. januarja 1930 — skoraj dva milijona ljudi v pekočem indijskem solncu in v hladni noči vztrajalo do ene ponoči. Letos bodo čakali do jutra!

Samo Bog pa ve, koliko jih v gneči in v hladnih Gangesovih valovih zadavi smrt. — In če bi mi ob istem trenutku pohiteli ob Gangesu po vsej Bengaliji navzdol do njegovega izliva v morje pri Kalkuti, bi našli še druge neštete množice, ki ta trenutek v mrtvih valovih iščejo utehe v svoji strašni duševni revščini in svetlobe v svoji strahotni poganski temi...

Večno Solnce milosti in ljubezni, Jezušček v jaselcah, pa medtem v borni misijonski cerkvi sameva in posluša prošnje peščice izbranih, ki ga milo rote: Daj, o Kralj miru in Solnce pravice, da bo »ljudstvo, ki sedi v temi, zagledalo veliko Luč in bo njim, ki sedijo v deželi smrtne sence, Luč zasvetila...«

Tako, prijatelji, je o božiču tam, kjer še ni Kralja milosti in zvezde miru, — kjer jaselec še ni!

J. Vizjak D. J.:

V Teraj

Ali se spominjate, da sem vas zadnjič pustil v Kurseongu in sem odšel s tovarišem v Teraj? Poti nismo znali in smo v džungli zašli. Čeprav je džungla sama na sebi veličastna in privlačna, je za potnika tudi težavna in strašna. Čudna poltema in tišina zmedeta človeka, da vidi in sliši, česar sploh ni. Kuštravi mah visi v dolgih resah z vej, ohlapni vrhovi dreves si pokrivajo tajinstveno lice. Veje se blišče kot koščene roke in človek bi skoraj mislil, da vidi pred seboj bradatega in kosmatega čarodeja iz tajinstvenega pravljničnega sveta. Še tesnejše je človeku pri srcu, ko živa domišljija od blizu gleda strahove. Kot da za vsako skalo zaseda tiger ali leopard, kot da ob vsakem koraku in z vsake veje preži strupena kača. Nehote se človek zresni in zamisli. — Najbolj varno bi bilo še ob potoku, ki potnika vabi in se mu ponuja za vodnika, pa se mu navzlic temu često izneveri in z gromkim: Stoj! Ne hodi naprej! skoči v globok prepad. Nazaj tedaj skozi visoki plevel in neprijetne koprive, ki smo se jih bolj bali kot vseh tistih pijavk, ki so na močvirnatih tleh prežale na nas. S kakšnim veseljem zgrabi ob takih prilikah človek za vitko lijano, pa naj si je še tako s trnjem posuta, da z njeno pomočjo spleza na drugo stran. Toda lijane povsod ne rasto, zato je treba včasih zajahati bambusov drog in na konjičku pojezditi z brega v dolino, ali pa se po vseh štirih plaziti navzdol.

Veseli smo bili, ko smo po dveh urah in pol stopili iz džungle in sedli na breg reke Balasana. Nič nam ni bilo več mar za trud, niti za praske in izpuščaje na obrazu in po rokah, niti za pijavke, ki so nam vse noge razmesarile. Drug drugemu smo se smejali, ko smo videli, kako smo vsi kuštravi, umazani in strgani. Moji himalaj-

ski čevlji so popustili, žebli so pogledali skozi omeščano usnje. Kadar sem z nogo zadel ob korenino, sem se ponavadi usedel. Skoraj sem mislil, če bo tudi moje bodoče misijonsko delovanje podobno temule potovanju?

Tovariša sta se medtem že precej oddaljila. Meni se ni mudilo. Razgledoval sem se. Ptiki so mi na poti prepevali, visoko gori na vejah so rajale opice, cvetje je daleč naokoli širilo svoj blagodejni vonj. Vse je bilo mirno in tiho kot pred praznikom.

V dolini Teraj sem zagledal majhno, belo svetišče. Pogledal sem notri. Šiva in strašna Kali sta se mrko ozrla vame. Takoj sem odšel, ker me še nihče ni pozdravil s tako čudnim pogledom... Kdaj bo Jezus imel tu svojo cerkveno?

Malo dalje sta pod mostom dva brahmata opravljala opoldansko sveto kopel. Sveta vrhica dvakrat rojenih jima je visela preko zagorelih pleč. Na vse strani sta se obračala, pljuskala sta vodo v zrak in jo spuščala iz rok bogovom v dar. Mrko sta gledala predse in mrmrala tiste neštete mantre (molitve), izmed katerih Vam bom tukaj navedel samo eno, tisto, ki jo hinduisti moli, ko v vodo stopi: »O ve (reke), Ganges, Džumna, Godavari, Sarasvati, Narmada, Sind in Kaver, pridite in približajte se tej vodi!« Stojte do kolen v vodi sklenjenih rok potem sedemkrat izgovarja: »O rojena iz svetega podnožja Višne, ti Višnova moč in ljubljenska njegova! Varuj nas, o mati, operi nam grehe, ki jih delamo od rojstva do smrti.« — Nato našteje cele litanijske raznih Gangesovih imen in konča: »O sveta voda, Džahnavi imenovana, očisti moje grehe. O mati in boginja Džahnavi, očisti me grešnika!«

Dolgo sem gledal ta dva brahmata, pa nisem dočakal konca, ker ta daritev traja več kot eno uro.

Ko pomislimo, da ti pogani porabijo za te kopeli po tri ure na dan in da trikrat po pol ure opravljajo premišljevanje, ter da vsak dan eno uro bero svete knjige Vede, da se torej po sedem do osem ur na dan klanjajo svojim praznim bogovom, pa za Kristusa niti bore šepeta nimajo, ker ga ne poznajo, ali ne bomo podvojili svojih sil in prosili malega Kralja, naj se usmili nesrečnih poganov in naj hitro pride sem, kjer milijoni čakajo na srečen božič?

Jesenovec Franc:

Fantje, več družabnosti!

Nešetokrat ste že slišali in čitali, da je človek družabno bitje. Pa ste pri tem vedno obračali svojo pozornost le na dejstvo, da človek sam ne more živeti, da bi samotni mož, samotna žena ostala divjak

vse svoje življenje, dasi bi okrog njega ali nje živela pestra družba prosvetljenega dvajsetega stoletja.

Meni pa sedaj ne gre za to, da vas opozorim na koristi, ki jih posameznim deli družba, da vas opomnim na kulturo človeštva — kar je rezultat skupnega dela posameznikov in množice — ampak hočem vam napisati nekaj misli o tem, kako naj se človek, mladenič, kreta v tej družbi, ki mu je neizogibno dana in tudi potrebna. Zajeti hočem vse mogoče odnose, ki jih ima vsak fant do družbe in njenih delov, torej do raznih edinic, organizacij, pa prav tako tudi do posameznikov. Vse to si hočemo ogledati povsod in ob vsakem času.

Prav malo živi fant zase, svojega intimnega življenja tako, da popolnoma nič ne bi segal v življenje družbe, sveta, Resnica so tiste globoke, skrite kamrice v srcu vsakega človeka, res pa je tudi, da je prav toliko in še daleko več vrat odprtih iz človeškega srca v svet, do vseh ljudi ali le do brata, sestre, staršev, sočlanov te ali one organizacije, sobratov, sošolcev, kolegov, znancev i. t. d. In skozi vsa ta vrata kipi v življenje tvoja žalost in tvoje veselje, tvoje razočaranje in premišljevanje, tvoja nadarjenost in sočutje, tvoje česčenje, spoštovanje in zaničevanje, tvoja ljubezen in sovraštvo. Skratka: vse tvoje dejanje in nehanje se čuti v družbi, v kateri se krtaš. Ali ni torej važno, da veš, kaj smeš in česa ne smeš storiti tu ali tam? Ne mislim pri tem samo na oliko, ki jo nas uči Knjiga o lepem vedenju, ampak mnogo več mislim povedati o duševni kulturi, ki jo morate imeti, če hočete, da vas bo plemenita družba prav cenila. Da: za to mi gre, da bodo naši fantje v družbah tako nastopali, da jih bodo plemeniti ljudje cenili in upoštevali, spoznali tudi za plemenite. Dotakniti se hočem kretanja na cesti, v gostilni, v gledališču, družabnosti v odborih in društvih sploh, ter občevanja fantov s starejšimi in enakimi, s fanti in z dekleti, z izobraženejšimi ter bolj preprostimi. Bridka resnica je namreč: da fantje vse premalo vemo, kako naj se vedemo tu, kako tam, kaj smemo reči v tej ali oni družbi in kaj ne! Zato si oglejmo nekaj zahtev srčne kulture!

Na cesti. Predvsem moramo priznati, da fantje veliko premalo poznamo pravila iz Knjige o lepem vedenju, ki nas opominjajo, da na cesti nismo prvi, nego da tam srečujemo ljudi, ki so kakorkoli več in višji od nas. Prav zato smo tem dolžni spoštovanje, ki ga kažemo s tem, da jih pozdravljamo naprej, da se jim umikamo, da jim damo prostor pri kraju, da jih ne nagovarjamo brez potrebe in da ne vpijemo za njimi. Ne radi običajev in takih ter sličnih navad, radi srčne izobrazbe moramo storiti vse to: srce nam mora narokovati to spoštovanje, ne pa papirnata pravila in kon-

vencijonalne navade. Če je fant v srcu prepričan, da mora vedeti hvalo svojim dobrotnikom, čislanje duhovščini in svojim učiteljem, spoštovanje svojemu gospodarju in dušnim dobrotnikom od kraja, potem bo sam od sebe spoznal, kako naj se vede do vseh teh. Saj si s kazano hvaležnostjo pridobimo še nadaljno naklonjenost in upoštevanje vsepovsod. Tvoj miren in takten nastop na cesti ti bo pridobil simpatije vse družbe. In potem pomisli, koliko laže ti bo pri iskanju službe ali pri napredovanju v njej, če te bodo videli vsi na cesti vljudnega, postrežljivega, skromnega in tihega. Ne uganjaj surovosti po cestah! Ne izkazuj svoje korajže z razgrajanjem, temveč s plemenitimi, junaškimi dejanji tam, kjer ti določa mesto tvoj poklic, tvoje opravilo. Saj veš, da demagoge družba slej ko prej spozna in obsodi.

V privatnih hišah. Ko si izstopil iz osnovne šole, si se šel učiti k temu ali onemu rokodelcu, si morda vstopil v delavnico v tej ali oni tovarni, če si napravil obrtno ali trgovsko šolo, si prišel v kako pisarno. Bodi kjerkoli, povsod se zavedaj, da nisi v domači hiši! Vedi, da nimaš prve in zadnje besede prav ti! Bodi pokoren in poslušen, saj to ni nikaka sramota za tvoj fantovski ponos! Ne odgovarjaj predstojniku, potrpi malo! Saj življenje tudi ne bo poslušalo vedno in vedno nas, ki sedaj tolikokrat kličemo na korajžo! Da ne pridrviš ves zamazan in pokrit in raztrgan v tujo sobo, da potrkaš, pozdraviš in mirno sedeš na stol k svojemu delu, spada k oliko. Da pozdravljaš vsakega, ki pride k tvojemu gospodarju, in da se ne vtikaš v pogovor, se razume samo ob sebi. Bo že prišel čas, ko bo družba tudi tebi dala besedo; glej, da boš takrat pametno in s premislekom govoril. Prav enako se vedi tudi doma, saj si tudi tam med mlajšimi!

V gledališčih in drugih javnih prostorih se prav tako vedi omikano kot na cesti! Nedavno sem bil v mestnem kinu, kamor se je pritepla družba peterih pijanih fantov, ki so med vso predstavo vpili, delali opazke in se na ves glas krohotali. In to pri kulturno-vzgojnem filmu! Sami si lahko mislite, kako je obsodilo občinstvo te razgrajače: zgražalo se je nad njihovo podivjanostjo! Kako tudi ne?! V gledališče pojdi trezen, z namenom, da boš od igre kaj pridobil za svojo izobrazbo, umsko in srčno. Miren bodi, ne delaj opazk, ne misli naglas! Sploh na vseh javnih prireditvah, pa naj bo v igri ali na shodu ali na koncertu, povsod samo poslušaj! Ne zabavljaj nad slučajnimi nedostatki, ne kritiziraj na glas, zlasti, če se prav veliko niti ne spoznaš v tisti stvari! Bodo že drugi poskrbeli za tisto, za kar so naprošeni in določeni. Še enkrat pa poudarim: ne hodi pijan v gledališče! Saj je vendar jasno, da ne boš videl in ne slišal, kaj se godi na odru! Tudi sem že

slišal, da so fantje prišli v gledališče pijani — in še dekleta so imeli s sabo! Vem, kako so motili igravce in se naravnost nesramno vedli! Ali je to naša fantovska kultura? Vsi poštene fantje so in bodo tisto družbo obsodili! Če nočeš trezen med trezne, pa ostani doma! Ne blamiraj se po nepotrebnem! Ne dajaj se v jezik zavestno, saj že tako vedo govorice preveč o vsakem človeku!

V gostilni. Dasi je treznostno gibanje že zelo napredovalo — kar je velika zasluga bivših orlovskih odsekov po deželi — vendar dnevno časopisje kar po večkrat na teden prinaša notico: »V pijanosti«, »Žrtev pijančevanja«, »Posledice alkoholizma« i. t. d. Dragi fantje! Nisem zagovornik popolne abstinence, ampak za glavo se moram prijeti, ko berem takale poročila o pobojih v pijanosti. Dragi moj, tole si najprej in za vedno zapiši za ušesa: mero je treba vedeti! Pamet rabi, ko si v gostilni! Tudi tu se zavedaj, da si v družbi, kjer prav tako veljajo zakoni srčne kulture, zavedati se jih je pa še bolj treba kot na cesti! Mirno vstopi, naroči merico, prisedi k mirni družbi, zapoj s tovariši, samo razgrajaj ne in ne draži sopivcev! Večkrat poglej na desko, ki jo je v vsako gostilno obesilo okrajno glavarstvo, in ravnaj se po njej! Presedeti ti ni treba tam vse popoldne in še pozno v noč! Če se hočejo stepsti tovariši, miri jih; dopovej jim, da kozarci in oprava v gostilni niso njihova last! Opozori jih na posledice! Drugi dan ti bodo vsi hvaležni za posredovanje! Fantje, v organizicije vstopite, v kulturna in vzgojna društva, ravnajte se po vseh pravilih tistih odsekov, kjer ste včlanjeni, pa se boste prav kmalu prepričali, da je za naš ljubljani narod sramota to preobilno pijančevanje! Pošten fant mora to priznati! Začnimo torej drugače! Roko na srce, izpovejmo se, pa na novo-treznjšo pot stopimo! Kje pa je že kazal pijan fant kaj srčne kulture? Nikjer! Le poveseli se po svoje, saj ti tega ne brani ne duhovska ne svetna gosposka! Toda treznostno veselje je dovoljeno, nikdar in nikjer pa ne razuzdanost! Torej tudi gostilne ne bodo vir razbrzdanosti, če se bomo zavedali, da moramo tudi tam upoštevati omiko in plemenitost. Želja vsakega kulturnega Slovenca — in to ste tudi vi, fantje — mora biti, da se ta rana pijančevanja na našem narodnem telesu takoj ozdravi!

V društvih. Doslej sem te spremljal, dragi prijatelj, po bolj ali manj osamljenih potih, kjer si ljudi samo srečaval ali pa le mimo-grede trčil ob kako družbico. Zato sva govorila bolj o tvojem družabnem odnosu do poedinca — sočloveka. V temle poglavju pa boš v večji družbi, enak med enakimi, član s pravicami in dolžnostmi: društvenik.

Takoj moram poudariti, da govorim o živih, delavnih društvih, ki jih moderna sociologija imenuje zajednice, v katerih ne drže članstva skupaj paragrafi poslovnika in ukori ter opomini, nego tista prepotrebna, pristrčna, intimna vez, velika zavest skupnosti.

Jasno Vam je takoj, fantje, da v takih društvih vlada in mora vladati najtoplejša vez prijateljstva med vsemi člani: višjimi in nižjimi, bogatimi in revnimi, inteligentnejšimi in preprostimi, moškimi in ženskami, možmi in fanti. Člani enega društva morajo biti eno, morajo povsod in ob vsakem času nastopati skupno, enotno, ker jih vodijo ista načela!

Ali ne nasprotuje družabnosti tisto pretirano hvalisanje osebnosti, te ali one individualitete? Brezpogojni altruizem mora vladati v društvih, sicer se le prerado zgodi, da se ob prevelikem čišljanju in upoštevanju posameznikov začne okrog teh nabirati trabanti — in v društvih se pojavijo tiste nesrečne struje in frakcije in klope, ki prečesto dovedejo do razkola, do razpada društva.

Zato, dragi fantje, propagirajte v vsakem kraju družabne večere v domačem društvu! Ti naj imajo predvsem ta namen, da se vsi družijo z vsemi! Tu naj se pogovori duhovnik z obrtnikom, študent z delavcem, učiteljica s šiviljo i. t. d., zraven pa sestavite prikupen, pester, zabaven program s petjem, igricami, šaljivimi kupleti in podobnimi stvarmi!

Pa ne le zabavni večeri, tudi resni sestanki so silno potrebni. Saj življenje — in tega moramo spoznavati v društvih — ne obstoji samo iz šal in veselih trenutkov, ampak je češče silno resno! Prav zato, fantje, ne omalovažujte predavanj, ki jih priredi društvo v vašem domačem kraju! Morate jih posečati, ker se morate čim najbolj izobraziti! V taki resni družbi, kjer se razpravlja o verstvu, narodnosti, jeziku, književnosti, politiki, zgodovini i. t. d., se privadite resnemu mišljenju, plemenitosti, ki smo jo zgoraj omenili, da jo morate imeti, če hočete, da vas ne bo plemenita družba prezrla in šla mimo vas!

V društvu se izkristalizira tvoj značaj, dragi prijatelj! Tam se utrdi tvoja zavest, da si katoličan, Slovenec, Jugoslovian! Tam se učiš strpljivosti do svojega načelnega nasprotnika, katerega prepričanje moraš ceniti in spoštovati kot on tvoje!

Tudi z dekleti prideš v tem ali onem društvu skupaj. Vedi se do vsake, kot bi bila tvoja sestra! Rad občuj z njimi, jih zabavaj, bodi vesel, a vseskozi poštenega vedenja in govorjenja! Ni se ti treba držati v kotu, rezervirano. Prav v tej družbi se bo pokazala tvoja srčna izobrazba, tvoja plemenitost!

V vsakem društvu imamo vse polno odsekov: gledališkega, fantovskega, dekliškega, športnega, pevskega i. t. d. Naj še o teh spregovorim nekaj besed!

Gledališki odsek. Mislim, prijatelji, da je gledališki odsek najvažnejši za vašo izobrazbo, kajti tu se naučite največ nastopa, govorov, deklamacij. Zato je nujno, da vsepovsod pristopite k temu odseku. Treba pa je, da tam začnete počasi, z nemimi vlogami, statisti, in šele počasi sprejemate večje, daljše, važnejše vloge. Pri tem pripomnim tole načelno stvar, ki izvira vprav iz družabnostnih pravil: Ne sili se takoj spočetka v ospredje, kot da bi bil že oddavna zmožen meni nič tebi nič igrati glavne vloge, temveč zadovolji se z vlogo, ki ti jo da režiser, ki bolje ve, kako je treba razdeliti vloge kot ti.

Drugo: Ko so naši fantje že nekajkrat nastopili na odru, se radi prevzemo, češ, sedaj pa, če toliko znamo, da nam ni treba vedno hoditi k skušnjam, tudi ni treba, da bi od začetka do konca sedeli in čakali tam. Pa začno izostajati, zamujati in prezgodaj uhajati.

Je li to družabnost, dragi moji? Kaj pa drugi starejši igralci in igravke? Ali naj ti čakajo na vašo milost? Kolegijalnosti, tovarišstva se morate zavedati, ki ste ga dolžni do soigrajcev, zlasti do soigravk! Vi se morate ozirati na druge in drugi na vas, potem bo vladala med vsemi igralci solidarnost, ki se bo razširila blagodejno na vse društvenike!

Pa še nekaj mi je prišlo na misel: razdeljevanje vlog. Fantje, nič ni težjega za režiserja na deželi kot razdelitev vlog. Kako je treba nekatere prositi, kolikokrat jim ponuditi vlogo, preden jo blagovolijo vzeti. Sicer so v tem oziru dekleta še bolj nedostopne in neizprosne, ampak ne prvim ne drugim ni to v čast! S tem vsi kažete strašno malo razumevanja, kaj je režiser, koliko drugih, večjih skrbi in dela ga še čaka in kaj je za vas tisti, ki vas hoče učiti, ki vas hoče izobraziti. Prav malo hvaležnosti mu z odrekanjem vlog pokažete. Da, celo to se zgodi, da se ta ali oni fant sredi skušenj ali pa že tik pred glavno namrdne, da ne bo igral. Takega bi bilo dobro poslati za nekaj let v vojake, kjer se nič ne more vračati, da bi se dodobra naučil, kaj je takt, olika in disciplina.

Brez šale, fantje: gledališki odsek je lahko najintimnejša družbica v društvu, odsek, ki mu nikdar ne manjka zabave in veselja, pouka in preizkušenj. Samo s pravim srcem je treba biti zraven, brez kakih postranskih, napačnih namenov. To je odsek, ki najbolj skrbi za prosveto in vzgojo naroda v domačem kraju in ki tudi financijelno največ pomore društvu. Zato, fantje, če še niste člani, vpišite se takoj! Boste videli, da Vam prav svetujem.

Fantovski odsek. Kakor je gledališki odsek pomemben za vašo izobrazbo, tako je fantovski nekakšno srce, središče, težišče vse domačnosti, prijateljstva in prave družabnosti za vse društvo. Ta odsek je zares vaš, ustvarjen po vaših mislih in željah. V njem odločujete, svetujete in glasujete vi sami. Ta odsek je res vaš!

Tu se spoznavate поблиže med seboj, tu gojite plemenitost, bratstvo in slogo: Tu si najlažje menjate misli, tu se vzgajate sami.

Glavno vaše delo naj bo na sestankih, na predavanjih. Prav o teh fantovskih sestankih naj vam izrazim nekaj svojih misli.

Sestanki naj bodo čim številnejši, če le mogoče vsak teden. Glavna in najpotrebnejša točka je po mojem mnenju vesela točka, n. pr. recitiranje kakega komičnega prizora, kaka smešna deklamacija, kaka enodejanska burka in podobne stvari. To naj ima zlasti ta namen, da se fantje dobro počutijo, prijetno zabavajo, goje družabnost.

Drugič: pogovor o resnih vsakdanjih stvareh, o novih kulturnih pridobitvah, o socialnih spremembah doma in drugod, o bližnjih prireditvah, o katoliški akciji, o dobrem tisku, o vojaških zadevah, o vrednosti fantovskega glasila in še marsikaj drugega. Vsak kraj ima svoje prilike, o katerih naj se fantje pouče, pri katerih naj sodelujejo, če so dobre, ki naj jih zavračajo, če so zle in škodljive.

Končno seveda tudi predavanje poljudno znanstvene vsebine mora često priti na vrsto. Vendar bi pripomnil, naj se tu obravnavajo specijelno fantovska vprašanja, ne toliko splošna. Ta naj se zvrste pri društvu samem za vse člane in prijatelje dobrih stvari.

In še tole silno važno nalogo fantovskega odseka moram omeniti: ta odsek mora namreč blagodejno vplivati na vse fante v tistem okolišču. Čim največ jih mora zbrati v svoji sredi in jih uravnati po načelih krščanskih, narodnih in državnih. Zlasti pa mora odsek vplivati na tiste nasprotnike, ki jih smešijo, ki prav nalašč še bolj popivajo in razgrajajo in jih morda celo dejansko napadajo. Vse te morate pridobiti zase, jih spraviti s krivih potov — z dobrim zgledom. Da, z dobrim zgledom! Sami morate biti dobri fantje, plemeniti, vljudni, postrežljivi, mirni — to bo najglasneje govorilo onim drugim, da ne delajo prav, da so na napačni poti, naj se spreobrnejo in vam pridružijo.

Zato pa, dragi fantje, glejte predvsem, da boste vsi izpolnjevali vse predpise društvenih pravil, zlasti pa svoje verske dolžnosti. Ni res, da bi bila cerkev, sv. maša, sv. obhajilo samo za starce! Prav tako in še bolj potrebno je vse to za nas, kajti vse to nam bo najbolj gotovo in najlepše služilo za namen, ki sem ga zgoraj označil.

Mislim, da sem dovolj že med vrsticami dokazal potrebo in nujnost fantovskega odseka po vseh društvih, v vsakem mestu, povsod na deželi. Če ga pri vas še nimate, ustanovite ga takoj! Če ga še niste poživali, poživite ga! Delajte v njem, boste videli, da vam nudi mnogo koristi! Zberite si dušnega vodjo in delajte z njim za svojo blaginjo in za blaginjo vse okolice!

Pevski in športni odsek. Prav mrtvo je društvo, v katerem se nikdar ne oglasi pesem. Ni prave zabave, če fantje in dekleta ne znajo nič zapeti. Kako hočemo prirediti veselo akademijo, če nimamo v društvu organiziranega pevskega odseka? Saj vprav pevske točke, precizno izvedene, dosežejo najburnejši aplavz! Lepa pesem bodisi moškega bodisi mešanega zbora spravi družabnike v najveselejše razpoloženje.

Zato ne sme v nobenem društvu manjkati ta odsek. Saj vprav ta druži številne prijatelje v zabavno omizje, ki zabava vse udeležence kakega družabnega večera. In koliko dramatičnih predstav mora odpasti, če društvo nima pevskega odseka!

V tem odseku se fantje nauče lepih narodnih pesmi, ki jih zapojejo potem na vasi, v gostilni, kjerkoli. Tako dosežemo, da preneha tisto neubrano petje, semtertja celo rjojenje po vasi, ki ga nihče ne mara poslušati. Ob lepem, ubranem petju pa vsakdo stopi k oknu in s pevci vred uživa.

Pojmo radi, a pojmo lepo, ubrano, organizirano! Učimo se vsi skupnem odseku!

Športni odsek pa naj krepí naše telo, uri naše mišice, utrjuje naše zdravje! Tudi tega odseka naj ne manjka nikjer! Naučili se bomo pri njem discipline, reda, točnosti, kar je vse neobhodno potrebno, če hočemo veljati v družbi za dobre, redne, točne, disciplinirane člane.

Tako smo pregledali skoraj vse življenje, vse udejstvovanje, vso šolo družabnosti. Fantje, vsi moramo to šolo obiskovati in povoljno dovršiti! Kjer se kretamo, povsod moramo kazati svojo izobrazbo, svojo srčno kulturo!

Povedal sem vam vse to predvsem z namenom, da vstopite v to šolo društvenosti; kajti dobro vem, da mnogi gledate društva kar takole od strani, češ, saj to ni za nas. Ne, vsake stvari se je treba učiti, povsod delati, če hočemo nekoč kaj veljati.

Povedal sem pa vse to tudi tistim, ki so že v društvih, a le zapisani. Glejte, dovolj dela za samovzgojo sem vam pokazal, ne omlažujte ga! Reorganizirajte vi, fantje, zaspano življenje v društvih in dobro boste storili sebi in bližnjim v naši okolici! Torej: na delo!

Usem sotrudnikom, naročnikom, čitateljem in prijateljem »Kresa« vošči uredništvo milostipolne božične praznike in obilo sreče v novem letu.

J. K.:

Božične misli v tujini

Sveta noč! Kdo se ne bi z vsem čustvom veselja spominjal one blagoslovljene noči, ko se je v revnem betlehemske hlevcu rodilo božje dele. Vse človeštvo prešinja ob spominu tega dogodka topli dih božje ljubezni. Nedolžna otroška srca hrepeneče čakajo na ta najlepši praznik. Tudi fantovska duša vriska veselja ob pričakovanju, ko se obnavlja spomin prihoda na svet velikega Oznanjevalca miru.

Ob prihodu božičnega praznika se tudi v meni obuja spomin dogodka, ki sem ga doživel to noč, pred par leti v vojaški službi, prvič v tujini.

Stal sem na straži na obzidju nekaj mogočnega, prestolnega grada, kjer je pred blizu 600 leti vladal mnogim Jugoslovanom slavni car Dušan silni.

Po večdnem sneženju se je nebo nenadoma zjasnilo. Svetla mesečina se je razlivala po zasneženi makedonski pokrajini. V svetlem obrisu so se v mestu razločevale mnogoštevilne turške mošeje in vitki minareti, znak nekdanje moči in slave mohamedanstva, ki se je širilo tudi po slovanskih tleh.

Zdelo se mi je, da vlada vsepovsod neko praznično razpoloženje. Gotovo ni nocojšnji večer nikjer neprijatelja, ker je vse v objemu božjega pričakovanja. Zamislil sem se globoko v praznovanje svete noči v domačem kraju. Vse hiti od jaslic v domači hiši v cerkev, kjer jim duhovnik bere ono božično zgodbo, ki se je pred skoraj dva tisoč leti odigravala na betlehémskih poljanah.

Zamišljen v božično skrivnost sem skoro preslišal polnočno uro na bližnjem stolpu, znak, da je za par ur zopet končana moja služba. Na moje mesto nastopi drugi, jaz pa se vrnem v stražarnico.

Večina tovarišev je bila pri počitku. Ko sedem k mizi, pride k meni tovariš-vojak Madjar, ki pa je govoril tudi srbo-hrvaščino. Prijateljsko mi začne pripovedovati o svojem rojstnem kraju v Banatu, o praznovanju božiča in druge podrobnosti.

Naenkrat hitro vpraša: »Ti Slovenac, šta je to ,porko...'?« Skoro sem osupnil nad tem vprašanjem. Pripoveduje mi dalje, da to besedo

večkrat sliši iz ust slovenskih tovarišev, da je torej gotovo precej pomembna. S težkim srcem mu pojasnim, da to ni slovenska beseda, ampak italijanska kletvina, ki pomeni grdo bogokletstvo. Vidno je bil presenečen nad tem pojasnilom. Razložim mu dalje, da naš lepi slovenski jezik ne premore takih besed. Žal pa je mnogo naših fantov in mož v zadnji vojni prineslo nazaj domov med naš narod tudi to italijansko kletvino, katera se je res potem nekoliko razširila posebno med doraščajočimi fanti. Obsojajo pa tako govorenje vsi treznejši ljudje in je upanje, da kmalu vsaj večinoma izgine izmed našega ljudstva.

Zapazil sem nato, kako se je na ležišču poleg naju preobrnil tovariš-Slovenec, fant iz Banata pa je zamišljen odšel.

Ležem k počitku, toda to noč nisem mogel zaspati. Vedno mi je stalo pred očmi, kako se more naš fant, sin naroda, ki se more ponašati s tako visoko srčno in umsko kulturo, tako daleč spozabiti, da se nad tem spodtikajo celo tujei.

*

Zgodaj zjutraj me tovariš-Slovenec ogovori, ki je bil znan po svojih italijanskih kletvinah. Z glasom, v katerem je bil izražen nek notranji preobrat, mi pripoveduje, da se je med najinim pogovorom ponoči prebudil ter slišal razgovor. Pretreslo ga je, ko je videl, kako je bil dobri fant tuje narodnosti presenečen nad tem madežem, ki se drži našega ljudstva. Obšel ga je nekak stud do teh kletvin ter sklenil, da z današnjim dnem preneha z besedami, ki delajo tako sramoto našemu jeziku.

Govoril sem pozneje še nekaterikrat z njim ter se prepričal, da svojo obljubo res drži.

V spominu pa mi vedno ostaja ta dogodek, ki sem ga doživel božično noč v tujini.

P. Turnšek:

Naše fantovstvo

(Govor na fantovskem zborovanju v Petrovčah.)

Fantje! Naš dan je danes! Zbrali smo se na tem kraju, da se poklonimo Mariji in da tudi javno pokažemo svoje versko prepričanje. Prišli smo zato, da utrjamo stara in iščemo nova pota. Naša nova pota so smernice, ki nam jih daje katoliška akcija. Preroditi sodobnega človeka v duhu krščanstva, dati mu zavest odgovornosti in čut dolžnosti do božjih zakonov, to je cilj katoliške akcije. Kajti moderni človek je ves zapadel v borbi zlata in kruha, je ves zapadel zgolj golemu uživanju in je pri tem pozabil na duhovne vrednote.

Izgubil je tudi čut, katerega so imeli naši pradedje, ko so branili svoje narodne in verske svetinje. Zagoreli so kresovi, ki so naznanjali in opozarjali narod na pretečo nevarnost. Vstal je narod kot en mož, stopil na branik za svoje najsvetejše, se boril in zmagal.

In tak kres smo danes zažgali tudi mi. Kres, katerega plamen naj se dviga do neba in katerega verna molitev naj gre do Boga. Plamen, ki naj zajame naše srca in njega žar zanesimo v slednjo našo vas. Ne bo to boj krvi in meča, kakršnega so bojevali naši pradedje, temveč boj duha, duha, katerega moč je silnejša od sile meča. Treba nam je duha, ki oživilja, treba nam je duha žive vere, ker naš rod umira. Umira mladina, naš up in ponos, bodočnost naša. Umira zato, ker jo zastruplja moderna kultura, ki ne priznava Boga kot najvišjo avtoriteto.

Fantje, o bratje po duhu, naš čas prihaja! V nas je odgovornost za bodočnost naroda. Mi smo poklicani, da vodimo narod v lepšo bodočnost. Bratje, zavedajmo se tega svojega velikega poslanstva in stopimo na plan. Verujmo, v nas samih je rešitev kmetskega in delavskega vprašanja, v nas samih je naša bodočnost in bodočnost naroda. Zato z vero v Boga in z ljubeznijo do rodne zemlje in lastnega naroda naprej v lepšo bodočnost!

To je naše fantovstvo in zato smo prišli, da pregledamo naše vrste in se navdušimo za novo delo. Bog!

Drago Voglov:

Dve sliki

Nedelja popoldne. — To so ure oddiha. Vedno se mi zde prekratke. Greš v cerkev, se malo pogovoriš s tovariši, včasih je vaja za igro, pevska vaja, ali kaj sličnega, pa mine popoldne, da sam ne veš kako. In v ponedeljek greš pomlajen na delo. Seveda, vsi ne delajo tako. — Naj podam tu dve sliki iz fantovskega življenja.

*

V Dom sem se namenil. Naše društvo ima svoj mesečni sestanek. Tam na ovinku mi pridejo nasproti trije fantje. Pozna se jim, da težko nosijo vino. Zibajoč se pojejo, boljše: tulijo. Iz njih grl se glasi popačena melodija: jedva razločim besede:

Oj, mladost ti moja,
kam si se zgubila.

Nikdar še nisem tako živo občutil pomen teh besedi. Fantje, zdaj te pesmi ne razumete. Prišel pa bo čas, ko jo boste razumeli, pa bo prepozno. Mladost bo zgubljena.

Kamen, oj ta kamen, k vodi se obrne,
al' mladost ti moja, več se ne povrne!

*

Večeri se. Sem iz dvorane se usujejo ljudje, fantje, dekleta. Nekateri hite kar domov, drugi se zbirajo v gruč in se pogovarjajo. Tam blizu izhoda so se zbrali sami fantje. Moč in zdravje jim sije z obraza. Pevci so, ki so se danes posebno postavili. Zdaj prihiti iz dvorane še nekaj malčkov, veselje jim sije z obraza — kratko igrice so prav lepo igrali. In kot zadnji pride iz dvorane mlad gospod. Iz mesta je prišel danes predavat. Zadovoljstvo se mu bere na obrazu. »Auf biks« podraži fante, ki ravno odhajajo. Kot odgovor pa zadoni pesem iz fantovskih grl:

Zato pa rečem jaz
najlepša je mladost...

*

Fant, kam se boš obrnil? Tu vabi društvo, tam gostilna. V Domu se mladina vzgaja, v gostilni moralno propada. Gostilne in društveni domovi bijejo boj za mladino. Čigava bo? Fant, kam se boš odločil. Vem, da si se še že za Dom odločil. Pa jih je veliko, ki gredo mimo Doma v gostilno. In vendar mora biti v Domu prostora za vse. Vse fante pridobiti za Dom, odtegniti jih gostilni, je naloga nas vseh, je tvoja naloga. Kako jo vršiš?

Urednikova beseda

K. K. v V. Tvoja kratka pesmica »Zemljica plaka« ima zares lepo misel. Tudi si se potrudil, svojo misel kar mogoče kratko podati. Škoda, da beseda še ne teče tako gladko, da bi jo mogel priobčiti v »Kresu«. Vadi se še dalje in zopet kaj pošlji, ker, kakor vidim, talent imaš. — I. C. Tudi Tvojih dveh pesmi: »Siromak« in »Spomin mladosti« ne morem priobčiti, ker pesniška oblika še ni dosti oglašena. Poskusi te bogate misli, ki si jih hotel podati v pesmi, povedati v prav kratkem, jedrnatem prozaičnem spisu in videl boš, da ti bo uspelo.

Nove knjige

Dom žari o polnoči. Zbirka božičnih pesmi za mešani zbor, solo in orgle. Uglasbil Karlo Adamič, profesor glasbe. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena 24 Din.

— Zbirka nudi 12 zares ljubkih in melodioznih božičnih pesmi in jo zato najtopleje priporočamo cerkvenim in društvenim pevskim zborom.

Tabu. Misijonska pisarna v Ljubljani je začela izdajati zbirko potopisov, obrazov najznamenitejših mož v zgodovini in hoče s to zbirko, Tabu imenovano, zaježiti pot naraščajočemu šundu. Spisi imajo kolikor toliko misijonsko obiležje in so pisani zgodovinsko vestno, zabavno, pa poučno. Branje je namenjeno vsem slojem, zlasti pa je želeli, da prodre med mladino. Segajte po zdravem, poučnem in zabavnem branju, ki ga vam daje zbirka Tabu. Doslej so izšli sledeči zvezki: 1. V deželo Cipangu. 2. V deželo krva-

vih malikov (z zemljevidom). 3. V deželo zlata in srebra. 4. Z Magalhaesom okrog sveta. Zvezki izhajajo vsak mesec. Za nizko ceno — vsak zvezek brez zemljevida stane Din 2.—, z zemljevidom pa Din 2:50 — se boste mogli seznaniti z najvažnejšimi zgodovinskimi dogodki, poromati s Kolumbom čez Ocean v še neodkrito Ameriko, s Cortezom v Mehiko, s Pizarrom v Peru itd. — Zbirajte naročnike! Poverjenikom ali pa pri odjemu več zvezkov 25% popusta. Naroča se v: Misijonski pisarni, Ljubljana, Semeniška ul. 2.

Sportni pregled

Prva mednarodna telovadna in športna razstava se vrši v maju 1931 v Benetkah. Razstavljeni bodo najrazličnejši načrti za telovadišča, telovadnice, igrišča, športne prostore, pokrita kopališča, dalje telovadno in športno orodje, telovadna in športna oblačila tako za moške kot ženske; razstavljeni bodo tudi razni statistični podatki, diagrami itd. Zastopan bo vsakovrstni šport kakor vodni šport, zimski šport, lahka atletika i. dr. Tudi razna poročila, strokovne obravnave o telovadbi in športu bodo razstavljeni.

Prihodnja olimpijada se vrši l. 1932 v ameriškem mestu Los Angeles. Vse države sveta se mrzlično pripravljajo na to srečanje, ki bo — po ameriških zatrdilih soode — prekašalo vse dosedanje olimpijade. Tudi naša država se bo udeležila teh tekem s vojimi atleti.

Čehoslovaški Orel se je po praškem zletu reorganiziral ter je poleg orodne telovadbe in lahke atletike prevzel v svoj program tudi druge športne panoge, kakor: plavanje, smučanje, kolesarjenje, roketmet, hazeno, turistikto itd. Prihodnji vseorlovski zlet v naši bratški čehoslovaški državi bo imel v programu skoro vse panoge telesnih vaj kakor olimpijada. Reorganizacija, ki se je izvršila v zmislu sodobne telesne vzgoje, je bila potrebna tudi vsled velikega porastka čehoslovaškega Orlovstva po praškem zletu.

Italijanke se najbrže ne udeležijo olimpijskih iger, ker se v Italiji dela na tem, da bi se ženam prepovedalo udeležbo na tekmah. Fašisti namreč izjavljajo, da je naravni poklic žene materinstvo. Radi tega se je italijanska lahko-atletična zveza obrnila na najboljše italijanske zdravnice, da one podajo o tem svoje mnenje.

Izdaja konzorcij »Kresac«. — Izdajatelj in urednik: Ivan Martelanc, Ljubljana, Vzajemna zavarovalnica. — Uprava: Ljudski dom, Ljubljana. — Stane 25 Din za vse leto. — Tiska Jugoslovanska tiskarna: K. Čeč.

SALDA-KONTE
ŠTRACE — JOURNALE
ŠOLSKE ZVEZKE — MAPE
ODJEMALNE KNJIŽICE
RISALNE BLOKE
ITD.

nudi po izredno ugodnih cenah

KNJIGOVEZNICA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE

PREJ **K. T. D.**

V LJUBLJANI, KOPITARJEVA št. 6/II.

Nova založba

I. Z. Z O. Z.

v Ljubljani, Kongresni trg
(v Zvezdi) priporočasvojo

bogato zalogo

*vseh vrst knjig in revij,
slovenskih, nemških in dr.
Na željo naroča in dobavlja
knjige in revije tudi iz
inozemstva; — anti-
kvaričnih knjig, ki jih
kupi in prodaja po naj-
ugodnejših cenah; — pi-
sarniških potrebščin, ka-
kor papir, tintnike, svinč-
nike, radirke, peresa, za-
pisnike, mape in dr. po
najzmernejših dnevnih
cenah. Solidna postrežba!*
Dobro blago!

Ljudska posojilnica

reg. zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge po dogovoru ter brez vsakega odbitka. Tudi rentni 'davek plačuje posojilnica sama. — Svoje prostore ima tik za frančiškansko cerkevjo v lastni palači, zidani še pred vojsko iz lastnih sredstev. Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo 'lastno premoženje, jamčijo 'pri Ljudski posojilnici kot zadrugi z neomejenim jamstvom za vloge vsi člani z vsem svojim premoženjem, ki presega večkratno vrednost vseh vlog

Hranilne vloge znašajo nad 180 milij Din

JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI

Najbolje urejena:

tiskarna
knjigoveznica
klišarna
kamen- in offsettisk
bakrotisk

Prvovrstna izvršitev
Zmerne cene

**NAJMODERNEJŠE
GRAFIČNO PODJETJE V JUGOSLAVIJI**